NTA nõukogu koosolek

27. veebruar 2008, Jäneda

Kell 10.30 koosoleku avamine

Tiiu Raia avasõnad. Koosolekul osalejad tutvustasid end. Seoses mõnede nõukogu liikmete ametikohtade muutumisega on tekkinud vajadus muuta nõukogu koosseisu. Otsustati, et muudatused tehakse sügisel.
Tiiu Raia andis ülevaate EL nitraadikomitee istungil räägitust. NTA direktiivi täitmise aruanne peab valmima 1.07.2008. Uus NTA tegevuskava peab valmima märts-aprill 2008. Tõenäoliselt tullakse juunis Euroopa Komisjonist Eesti nitraaditundlikku ala külastama. Kirjalikku kinnitust selle kohta veel ei ole.
Repliigid: Kuidas arvutada fosfori näitajad. Esitatud arvud ja statistilised näitajaid tuleb üle vaadata. Samuti on vajadus seire muutmiseks. Samuti on vajalik tähelepanu pöörata põlvkondade vahetusele süsteemis.

1. 2007.a tegevuse aruanne - Tiiu Raia, Keskkonnaministeerium

1.1. Lühiülevaade 2007. a tegemistest:
- PM ja KKM ning nende valitsemisala asutuste töötajate koolitus ja ühisseminarid
keskkonnnõuetele vastavuse kontrolli juurutamine nitraaditundlikul alal 3-4.oktoober 2007 Jänedal, osavõtjaid 59
esindatud olid: PM, KKM, keskkonnateenistused, konsulendid, konsultatsioonifirmad, PRIA, KKI, VTA, TTI;
seminari esimesel päeval ettekanded, mis on KKM ja AS-i Maves veebilehel;
teisel päeval jagunesid osavõtjad 3 rühma, iga rühm külastas kahte tootjat, järelevalveasutuste ülevaated oma „kontrolli“ tulemuste kohta ja kokkuvõtted

- NTA veehaarete toitealade piisava kaitse tagamine (Täitja AS Maves)
vaatluse all olid Kadrina, Koigi, Väike-Kamari, Kamari, Pisisaare, Ahula, Seidla, Kaalepi, ja Albu veehaarded, töö tulemused edastatakse rakendamiseks keskkonnateenistustele ja vastavatele omavalitsustele

- Üksiktarbijatele ohutu joogivee tagamiseks vajalikud uuringud Rakvere ja Ambla vallas (Täitja AS Maves)
töö tulemused on edastatud kohalikele omavalitsustele taotluse esitamiseks KIKist rahastamiseks

- NTA nõukogu väljasõiduistung 11. juunil 2007 Lääne-Virumaale
lühiseminar Viru-Jaagupis OÜ Voore Farmi õppeklassis, tutvumine OÜ Voore Farmiga, OÜ Müüriku Farmeriga ja OÜ Avispeamees teraviljakasvatusega

- Nitraadidirektiivi aruande koostamiseks vajalike põllumajandust iseloomustavate andmete kogumine, süstematiseerimine ja töötlemine (Täitja AS Maves)

- Hajureostuse koormuse andmete täpsustamine (Täitja TTÜ keskkonnatehnika instituut)
15.nov 2007 kiideti Läänemere äärsete riikide keskkonnaministrite poolt heaks HELCOM Läänemere tegevuskava, tegevuskava kohaselt tuleb Eestil vähendada Läänemerre kanduvat fosforit 220 tonni ja lämmastikku 900 tonni, fosfori koormuse aluseks on 2000.a koormuste mõõtmise andmed: Eesti kokku 1373 t, sh hajukoormus 971 t, sellest 637 põllumajandus ja majandatavad metsad ning looduskoormus 259 t, seega hajukoormus 77 % töös esitatakse ülevaade toitainete

ärakandest põllumajanduslikelt maadelt, koormus loodusmaastikelt, koormus metsast, koormus soodest, töö tulemused on esitatud AS-ile Maves, PMKle, KKM ITK mudelarvutuse rakendamiseks hajukoormuse arvutamisel

- Kompleksseire kava koostamine NTA Jänijõe valglal (Täitja TTÜ keskkonnatehnika instituut)
Töös esitatakse ülevaade nitraadidirektiivi nõuetest seirele, pinnavee, dreenivee ja põhjavee seireks sobivate alade valik, madala põhjavee ja dreenivee seire korraldamise ettepanekud, katselapi ja põllu tasandi seire korraldamise ettepanekud, ülevaade toitainete bilansi uuringutest, ettepanekud Jänijõe pinnavee seirejaama, valgla dreenivee ja katselappidelt kogutavate veekvaliteedi andmete harmoniseeritud kasutamise metoodika. Töö aruanne on edastatud PMKle jt huvitatud pooltele

- Põllumajandusministeeriumil sai valmis sõnnikuhoidlate ehitamise trükis ja hea põllumajandustava trükis. Trükised on laiali jagatud.

1.2. Põllumajandustoetuste taotlemise ja saamise statistika 2007. aastal. Katrin Rannik PM
Ettekanne saadaval KKM veebilehel, NTA alajaotuses.

1.3. Üksiktarbijate ohutu joogivee tagamise projektidest (KIK taotlused) 2005-2007. Argo Sakkool KKM
Ettekanne saadaval KKM veebilehel, NTA alajaotuses.
Arutelu pärast ettekannet: Puudub tagasiside ja statistika. Osasid uusi kaeve pole seiresse lülitatud. Kas KOVil on info kaevude kasutamise kohta? Pajusis on lõpule viidud 7 kaevu projekt, nendest 2 on kasutusele võtmata. Vajalik on veepuhastussüsteem peale. Sügavamates kihtides on probleemiks raud. Siseministeerium on korraldanud hajaasustuse puurkaevude kaardistamist.
Kõik rajatud kaevud ei ole käigus, osa raua pärast. Kas oleks mõistlik rauaärastussüsteemid peale panna?
Kaevude rajamine on komplitseeritud tegevus, püüti teha õige kaev, mida ei pea puhastama. Kuid see on väga täpne töö. Kuid hangete tulemusel igal kaevurajamise etapil oma tegija, siis ei ole ühte vastutajat.
Väike-Maarja vallas uuendatud 23 puurkaevu, 17 kasutusel. Sõlmitud on lepingud kaevude rajamisel. Vald maksis omaosaluse ja inimene peab kolme kuu jooksul kaevu kasutusele võtma. Pered ise pidid pumba ja muu muretsema. Ei ole rauaprobleeme. Positiivne kogemus.
Jätkuvalt veetakse vett neile, kellel kaevudega probleemid. Ja just ei küsi need, kellel tegelikult vaja. Paljudele peredele 10 % -ne omafinantseering probleemiks.
Fluori probleem kipub ka olema. Kuidas lahti saada? Sügavamate kaevude puhul tulevad uued probleemid. KIK-ist finantseeritakse uute kaevude rahastamist väljaspool järjekorda, kui tegemist inimese tervist ohustava olukorra likvideerimisega ja joogivee tarbijaid üle 50.
Otsustati kontakteeruda Siseministeeriumiga koostöö loomiseks hajaasustuse elanikele kvaliteetse joogivee tagamiseks. Lepiti kokku Põltsamaa ja Pajusi valla probleemid läbi vaadata koos valdadega märtsikuu jooksul.

2. Ülevaade Pandivere alamvesikonna veemajanduskava raames tehtust. Milvi Aun, Pandivere põhjavee alamvesikonna koordinaator
Ettekanne saadaval KKM veebilehel, NTA alajoatuses.
Arutelu: läbi veemajanduskavade on „fluoori projektid“ saanud rahastuse. Järvamaal on tehtud madalamad kaevud kõrvale.
Pandivere põhjavee alamvesikonna meetmeplaan: joogivesi, punktreostusallikad, farmide korrastamine, sõnnikulaotamise tehnika, silohoidlad, väetis, taimekaitsevahendid.
Viimase paari aastaga saanud valmis uusi või renoveeritud farme, sealjuures sõnnikuhoidlad, mis vastavad nõuetele. Kas laguun või betoonist hoidla? Peab olema lekkekindel ja kontrollisüsteem.
Oleneb sõnniku liigist ja peetavatest loomadest. Sea vedelsõnnikul koorikut (tinglikku katet) ei teki ning laguuntüüpi hoidlaid tehniliselt väga raske katta. Siit soovitus mitte rajada.

Parim võimalik tehnika (laoturid) – täna ostetakse ise endale, laenutamine pole ehk otstarbekas. Sest vajalik ühel ja samal ajal. Aga pole täpsemat infot.
Ei lubata sõnnikut laotada aastaringi, kui lund ei ole. Probleemiks märg ja leostunud pinnas. Tänavu sõnniku ladustuskohad ei ole eriti tahked.
Hajureostus. NTA tegevuskava, väetispiirangud. KKT spetsialistid ei vaata põhjalikult põlluraamatut. Ei oska kõike vaadata sealt, pole aega, sest mahukad. Piisab ehk PRIA vaatamisest?
Põhjavesi – veekaitsemeetmete väljatöötamine, Maa-ameti kaardid.
Allikate ja karstialade registri täiendamine- pidev töö. Põllumees ise kutsub vaatama.
Karstialade ja allikate korrastamine ja loodusliku seisundi säilitamine, õigusaktid ja tootja enda parem äranägemine.
Veemajanduskava juhtimine – tootjate koolitamine, seminarid, veesäilitusalad (NATURA põhiselt).
Uuem kallete kaart vajalik. Maa-ametil probleemid. PRIA täpsustab. Tehislikud karstid.

3. Lühiülevaade 2007.a veehaarete toitealade ja üksiktarbijatele ohutu joogivee tagamise uuringutest - Tiiu Valdmaa, AS Maves
Ettekanne saadaval KKM veebilehel, NTA alajaotuses.
Kokkuvõte: Rakvere valla, 60 proovi, nitraadisisladus 28 mg
Ambla vald 39 kaev, 30 veeproovi, 9 kuivad, keskmine 23,4 mg kuskil 7-8 üle 35 mg,
Veehaarded, mis põllumajandusest mõjutatud – veehaarde ümber ei täideta sanitaarkaitse ala nõudeid.

Kadrina alevik – vesi sisaldab ülenormatiivseid raua- ja arseeniühendeid. (ei ole inimtekkeline)
Koigi küla, nitraadiandmeid vähe. Veeloas - kord kehtivusaja jooksul. Sots min määruses nr 82 ei ole nitraadimääramist sees.
Väike-Kamari Põltsamaa Ametikool, ei olnud probleeme.
Kamari- ei ole probleeme.
Pisisaare – keeruline geol. Ehitus. Ei olnud probleeme. Madalamates salvkaevudes nitraadiprobleem,
Ahula – ei ole probleeme.
Kaalepi asula – kaevuvees probleeme ei ole, kuid põllumajanduse poolt mõjutatud. Omandiprobleem. Maantee sanitaarkaitse alas. Ei ole kohta uue kaevu tegemiseks. Ja peab tegema puhastusjaama peale.
Albu – mikrobioloogia probleemid.

4. 2007.a veeseire, sh asendatud üksiktarbijate kaevude kohta, tulemused. Tiiu Raia KKM
Ettekanne saadaval KKM veebilehel, NTA alajoatuses.

5. Kevadel 2008.a rakenduvatest pindalatoetustest. Katrin Rannik - PM
Ettekanne saadaval KKM veebilehel, NTA alajaotuses.
Arutelu: Kas NTA-le ka tuleb mõni toetus? Ei tule. Ei peeta õigeks, et makstakse kinni piiranguid. Nn läbi „keskkonnakaitse teenuse ostmise“ rakendub parem efekt. Toetuse eesmärk kompenseerida saamata jääv tulu.

6. Nitraadidirektiivi täitmise aruande esitamisest ja sellega seonduvatest probleemidest - Peeter Marksoo, KKM Info- ja Tehnokeskus

Kokkuvõte: Mida peab aruanne sisaldama? Ülevaade kogu riigi kohta, NTA ala kaardid, hea põllumajandus tava täitmine, millised meetmed NTA-l, tulemus ja tõhususe hinnang. Kuidas tulevikus see asi läheb edasi, ehk järgmine tegevuskava.
Probleem. 1. maiks peab olema uus tegevuskava valmis. Kuid uuemad liikmesriigid esitasid vastuväiteid. Tuleb põhjendada, et Eestil ei ole selleks ajaks uus tegevuskava valmis kuna

praegune kehtib 2008.a lõpuni.
Koostatakse tegevuskava kavand selleks ajaks.
Seire andmete puhul peab analüüsima erinevate aastate veerikkust. Ei ole kohustust võrrelda varasemate aastatatega (2000-2003).
Klorofülli näitaja väikejõgede puhul ei ole usaldusväärne. Mavese aruandes puudu põllumajanduslik lämmastiku koormus. Arutada TTÜ-ga. Probleemid andmete kättesaadavusega. Lahtine loomühiku määratlus. PRIA-st tuleb kogu veiste arv. Statistikaametist tuleb veiste arv maakondade kaupa. Kas saab kasutada neid loomühiku arvutamise aluseid, mida pole kinnitatud?
Küsimus sõnnikukoguse ja selle laotamise kohta. Kuidas hinnata? Vajalik Keskkonnainspektsiooniga koostöö, kuid põllumajanduse keskkonnajärelevalvet ei ole piisaval tasemel.
Põhiprobleemid: kui suured sõnnikuhoidlad, palju kasutatakse? NTA-l tootjate arv, keda lugeda tootjaks? Kas 19 000 või on 4 500 tootjat? Farmide lämmastiku bilanss.
Seire: Pinna ja põhjavee nitraadisisalduses kasvav trend.
Kasvava trendi puhul peab uues tegevuskavas olema kirjas, mida võetakse ette. Eesti piirangud on rangemad, kui nitraadidirektiivis, veel rangemaks minna ei saa. Lävivääртuseks põhjaveedirektiivi järgi 50 mg/l.
Asi pole nii traagiline, kui keskmine väärtus läheneb 25-le. Võrreldes teiste liikmesriikidega. Kui tõuseb 10-st 25-ni, siis see näitab, et majandus on elavnenud.
Tuleks hakata mõtlema, millest tuleb probleem, kuna näiteks kohati erineva vee seiretulemused vastuolulised (Räpu)? Selge ju see, et majandustegevuse tõusuga. Osa jõudu tuleks suunata, et teha kindlaks, kust reostust tuleb. Kas tuleneb laotusnormist? Uurida, mis toimub konkreetses piirkonnas.
Aruande koostamiseks kutsutakse kokku eraldi koosolek väiksemas ringis. Siis, kui ITK on mingi kavandi kokku pannud.

7. 2008.a tööplaan (lähtudes NTA tegevuskavast), nõukogu tööplaan

Praegune tegevuskava lõppeb 2008. Tänavaastased tegevused jätkuvad, mis on kirjas.
Kuid tuleb mõelda, kas praegused tegevused jätkuvad ka edaspidiselt, näit kaevude ja veehaarete uuringud jne.
Tähelepanu keskenduks kontrollile. Seminar vajalik. Analoogne eelmisele aastale.
Ettepanek väljasõiduistung Saaremaale juunis. Kahepäevane. Arutada läbi aruande põhimomendid ja järgmise tegevuskava ideed. Nn seminariosa. Objektidest: Jööri biojäätmete töötlemise tehas, sealäga metaankääritamine jt Saremaa põllumajanduse probleemid. Mõtlemiseks. Ettepanekud esitada **20. märtsiks.**
Kas on veel vaja veehaardeid üle vaadata? Või veehaarete osas koolitust? Üks aasta inventuur vahele jätta.
Üksiktarbijate kaevud? Kas mõni vald tahab veel?
NTAl kohustus sõnnikuhoidlad ehitada/korrastada 2008.a lõpuks. Kuna usaldusväärseid andmeid pole võimalik saada, siis teha NTAl sõnnikuhoidlate lausinventeerimine 2009, kuid ettevalmistustööd võimalusel 2008. Lähteülesanded saata tutvumiseks. Leida õiged tegijad, et hiljem ei tuleks vaidlusi. Tuleb valmistuda Euroopa Komisjoni külastuseks, selleks vajalik hea koostöö kõigi osapoolte vahel.
Vajalik kohalike omavalitsuste koolitamine planeeringute küsimustes.

Tiiu Raia
Nõukogu esimees

Hendrik Põldoja
Protokollija